

T.C. DANIŞTAY
İLGİLİ İDARİ DAVA DAİRESİ BAŞKANLIĞINA

İPTAL DAVASI DİLEKCESİDİR

YÜRÜTMENİN DURDURULMASI İSTEMLİDİR
DURUŐMA İSTEMLİDİR

DAVACI _____ :

SAVUNMANI _____ :

DAVALI _____ : TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANLIĞI

KONU : 1) Hatay İli, Antakya İlçesinde bulunan ve ekli kroki ile listede sınır ve koordinatları gösterilen alanın, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların DönüŐtürölmesi Hakkında Kanununun 2. Maddesi gereği "RİSKLİ ALAN" ilan edilmesine ilişkin 4 Nisan 2023 tarih ve 7033 sayılı **CUMHURBAŞKANLIĞI KARARININ İPTALİNE,**

2) Kararın uygulanması halinde telafisi imkansız zararlar doğacağından **ÖNCELİKLE KARARIN YÜRÜTÜLMESİNİN DURDURULMASINA,**

3)**YARGILAMANIN DURUŞMALI YAPILMASINA** karar verilmesi dileğidir.

AÇIKLAMALAR

1) İptali istenen, 5 Nisan 2023 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanmış Cumhurbaşkanlığı kararına ekli kroki ve koordinatların belirlendiği riskli alan içerisinde müvekkillere ait taşınmaz bulunmaktadır. Müvekkiller Hatay İli, Antakya İlçesi, 1. MINTIKA, GENERAL ŐÜKRÜ KANATLI Mahallesi, ... Ada, ... parselde bulunan, apartman binasının .. numaralı bağımsız bölümü ile mahallesi, ... ada, ... parselde bulunan bağımsız dükkanın sahibidir. Söz konusu taşınmazların da içinde bulunan alanın, "Riskli Alan" ilan edilmiş olması, Anayasaya, Yasaya, AİH'ne ve Türkiye'nin imzaladığı Uluslararası sözleşmelere, yer bilimlari, Şehir planlamacılığı, kültürel mirası koruma, mimarlık ve inşaat teknikleri gibi çok katmanlı bilimsel yaklaŐıma, içtihatlarla da aykırıdır. Gereksiz, orantısız, çeliŐkili olup, uygulamada Anayasal hak olan mülkiyet haklarını haksız olarak kısıtlayıcı niteliktedir. İptal talebimize konu CB kararı riskin yönetimi ve riskin azaltılması amacıyla ihdas edilmiştir. Oysaki; deprem vuku bulmuŐ, ölümcül ve yıkıcı risk en Őiddetli biçimiyle, AFET olarak, yaşanmıştır. Riski ortadan kaldırmaya yönelik tedbir ve uygulamalar yerine, yaşanan AFET'in etkilerini ortadan kaldırmaya yönelik hukuki düzenlemelere ve yasal uygulamalara ihtiyaç vardır. AŞağıda iptal talebimize konu bu aykırılıkların ve çeliŐkilerin gerekçeleri, bilimsel veri, makale ve kanunların karşılaştırılması yoluyla çok yönlü olarak açıklanacaktır.

2) Mülkiyeti müvekkillere ait taşınmaz; Kùltür ve Tabiat Bakanlığınca tescilli/tescilsiz/tescile önerilen yapı niteliğindedir.

3) KahramanmaraŐ ilinde 06.02.2023 tarihinde ve Hatay ilinde 20.02.2023 tarihinde meydana gelen depremler nedeniyle Antakya kenti ve çevresi büyük bir yıkım yaŐadı, binalar yıkıldı, yıkılmayanların çoğu kullanılamaz hale geldi ve on binlerce can kaybı yaŐandı, yaralanmalar nedeniyle insanlar sakat kaldı, aileler bölündü, tarihsel öneme sahip çok büyük bir felaket yaŐandı.

Bu felaketin yaşanmasının ve boyutlarının bu derece yıkıcı olmasının nedenleri arasında; merkezi ve yerel yönetimlerce şehrin deprem alanı olduğunun bilinmesine rağmen, gerek deprem öncesi aşama için ve gerek deprem sonrası aşama için planlama ve hazırlık yapılmaması, mevcut planlara da uyulmaması, deprem sonrasında koordinasyon yetersizliği vardır.

Birçok bilimsel makalede de belirtildiği üzere Antakya deprem kuşağında olan ve diri fay hatları bulunan bir bölgedir. Antakya üzerine arkeoloji alanında yazılan bilimsel makale ve kayıtlara göre; MÖ 180 den sonra meydana gelen deprem MÖ 148-130 Depremi, MÖ 69-66 yılları arasında, MS 37, MS 41, MS 115, MS 341, MS 388, MS 395, MS 458, MS 459, MS 29 Kasım 526, MS 528, MS 588 MS 713, MS 835, MS 860, MS 1091, MS 1097, MS 1098, MS 1149, MS 1319, MS 1407, MS 1738, MS 1760, MS 1823, MS, 1824 , MS 1872, MS 1873 ve MS 1893 depremleri her seferinde Antakya ve yakın çevresinde büyük yıkım, yüzbinlerle sayılan ölümler yaratmıştır.

Jeoloji konusunda uzman olan bilim insanlardan öğrendiğimiz önemli bir sözü burada paylaşmak isteriz. **“Geçmişte ne olduysa gelecekte de aynı şey olur.”**

Fakat bütün bu bilinenlere rağmen ne merkezi yönetim ne de yerel yönetim, depremin gerçekleşme olasılığına karşı deprem öncesini ve sonrasını kapsayan hiçbir önlemi almamışlardır.

4) Yukarıdaki kısa açıklamadan anlaşılacağı üzere Antakya ve Amik Ovasının tamamı binlerce yıldır deprem tehlikesi altında yaşayan coğrafyalardır.

Bu nedenle; Antakya'nın tamamı ve çevre ilçe ve iller için deprem tehlikesine karşı koruma sağlayacak stratejik planlar, imar planları, kültürel koruma planları yapılması ve bunlara uygun yapılaşma beklenirken, bu vb benzeri olmazsa olmaz önemdeki planlar tamamen ihmal edilmiş ve hiçbir önlem alınmamıştır.

5) Fakat depremin ardından her ne olmuşsa bir anda iptal talebine konu ettiğimiz Cumhurbaşkanlığı kararı ile yalnızca krokisi ve koordinatları verilen 307 hektarlık bir alan “Riskli Alan” olarak ilan edilmiştir. Oysa, Antakya'nın tamamı deprem alanı olmasına rağmen; “yalnızca kararda belirtilen bir bölümünün, bütünden ayrılarak” riskli alan ilan edilmiş olmasının nedenleri, buna dair bilimsel veriler ve somut gerekçeler ortaya konulmamıştır. Bu kararın bilimsel nedenleri ve temelleri ile gerekçeleri de yayınlanan kararda belirtilmemiştir.

Antakya'nın tamamı için deprem tehlikesine karşı dirençli ve depremin etkilerinin en aza indirgeneceği bir kalkınma planı, master plan, stratejik plan, nazım planlar, koruma ve imar planları beklenirken, yalnızca Antakya'nın merkezinde yer alan ve 1929 yılından beri “Kentsel Sit ve Arkeolojik Sit Alanı” olarak belirlenmiş ve 1975 yılında sit alan olarak ilan edilmiş bölgenin sınırlarını kapsayacak biçimde “Riskli Alan” ilan edilmesi ve bu alanda yapılacak korumanın Kültür ve Turizm Bakanlığı yetki alanından çıkarılıp Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile TOKİ Başkanlığı yetki alanına devredilmesi, hiçbir bilimsel veriye, somut ve gerçekçi bir çalışma metoduna dayanmamaktadır. Kamuoyu bilgilendirmesi dahi yapılmamıştır.

Henüz CB kararına karşı itiraz süreci dahi başlamadan, zemin etüdü ve yeni imar vb planlar hazırlanmadan -var olanlar da güncellenmeden- iptal talebine konu karar ile belirlenen riskli alanın kentsel dönüşüm kapsamına alınması, buradaki işlerin ihale yapılmadan, ‘acele ihale’ şeklinde bir mimarlık bürosuna verilmiş olması ve bu büronun proje hazırlamış olması, konunun afet tehlikesi yada riskli alan kavramıyla ilgisinin olmadığını göstermektedir.

Nitekim ihalenin (işin) verildiği “DB mimarlık bürosu, Bünyamin Derman,” Antakya şehir planına ilişkin düzenlenen bir toplantıda yeni kent planlamasının nasıl olacağını anlatmıştır. **Yeni yapılan planda riskli alan ilan edilen bölge yine beton yığını olarak planlanmıştır.** Plan fotoğraflarından 4 tanesini ekte sunuyoruz. (EK) **“Riskli alan” olarak ilan edilen ve olası depremin etkilerinden korunmak istenen bir alanın, yeniden beton yığını olarak planlanması, iptali istenen karar ile amaçlanan gerekçenin uyumlu olmadığını da gösterir.**

6) **6306 sayılı yasanın “Amaç” başlıklı 1. Maddesinde: “Bu Kanunun amacı: afet riski altındaki alanlar ile bu alanlar dışındaki riskli yapıların bulunduğu arsa ve arazilerde, fen ve sanat norm ve standartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yaşama çevrelerini teşkil etmek üzere iyileştirme, tasfiye ve yenilemelere dair usul ve esasları belirlemektir”**

6306 Sayılı Kanun'un 2. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendine göre;

Riskli alan: "Zemin yapısı veya üzerindeki yapılaşma sebebiyle can ve mal kaybına yol açma riski taşıyan, Cumhurbaşkanınca kararlaştırılan alan" olarak tanımlanmıştır.

6306 sayılı Kanun kapsamında çıkarılan "Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği'nin 5. Maddesinde ise riskli alanın ne şekilde tespit edileceği belirlenmiştir.

Buna göre;

- a) Alanın, zemin yapısı veya üzerindeki yapılaşma sebebiyle can ve mal kaybına yol açma riski taşıdığına dair teknik raporu,
 - b) Alan sınırları içerisinde 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanuna göre afete maruz bölge olarak kararlaştırılan alan olup olmadığına dair bilgi ve belgeyi,
 - c) Alanın büyüklüğünü de içeren koordinatlı sınırlandırma haritasını, varsa uygulama imar planını,
 - ç) Alanda bulunan kamuya ait taşınmazların listesini,
 - d) Alanın uydu görüntüsünü veya ortofoto haritasını,
 - e) Zemin yapısı sebebiyle riskli alan olarak tespit edilmek istenilmesi halinde yerbilimsel etüd raporunu,
 - f) Bu fıkra uyarınca belirlenecek riskli alanlar için Ek-2'de yer alan Riskli Yapıların Tespit Edilmesine İlişkin Esasların EK-A bölümüne göre hazırlanan analiz ve raporu,
 - g) Alanın özelliğine göre Bakanlıkça istenecek sair bilgi ve belgeleri,
- ihativa edecek şekilde hazırlanmış olan dosyaya istinaden Bakanlıkça belirlenir ve karar alınmak üzere Cumhurbaşkanına sunulur.

Madde metninin 2. fıkrasında da; Bakanlıkça;

- a) Kamu düzeni veya güvenliğinin olağan hayatı durduracak veya kesintiye uğratacak şekilde bozulduğu yerlerde;
 - 1) Planlama veya altyapı hizmetlerinin yetersiz olması,
 - 2) İmar mevzuatına aykırı yapılaşmanın bulunması,
 - 3) Altyapı veya üstyapıda hasar meydana gelmiş olması, sebeplerinden birinin veya bir kaçının bir arada bulunması halinde,

b) Üzerindeki toplam yapı sayısının en az % 65'i imar mevzuatına aykırı olan veya yapı ruhsatı alınmaksızın inşa edilmiş olmakla birlikte sonradan yapı ve iskân ruhsatı alan yapılardan oluşan alanlarda, uygulama bütünlüğü gözetilerek belirlenen alanlar, riskli alan olarak belirlenmek üzere Cumhurbaşkanına sunulur. (b) bendi kapsamında riskli alan belirlenirken, alanda bulunan yapıların ruhsat ve yapı kullanma izin belgesi bilgileri ile imar mevzuatına uygunluk durumlarını gösteren bilgileri ihtiva eden Ek-4'te yer alan Yapı Değerlendirme Formunun doldurulması gerekir.

Madde metninin 3. fıkrasında da;

TOKİ veya İdare, riskli alan belirlenmesine ilişkin bilgi ve belgeleri ihtiva eden dosyaya istinaden Bakanlıktan riskli alan tespit talebinde bulunabilir. Bakanlıkça, uygun görülen talepler Cumhurbaşkanına sunulur.

Maddi–manevi kayıplar ve can kaybı şeklinde çok ağır sonuçlar doğuran bu deprem sonrasında davalı idare mevcut zararların ve acıların dindirilmesi yönünde çalışmalar yapması gerekirken çok hızlı bir şekilde, hiçbir bilimsel araştırma yapmaksızın, kararlar almaya başlamıştır. Bilindiği üzere idari işlemler gerekçeli olmak zorundadır. Ancak dava konusu karara bakıldığında, Hatay ili, Antakya ilçesinde bulunan çok geniş bir alan iki satırlık bir yazı ile riskli alan ilan edilmiştir (Ek: Kroki) Bu durum Danıştay'ın Pozitif yükümlülüklerin genel çerçevesine ilişkin bir kararında belirttiği üzere, "... Bilindiği gibi, ülkemiz, jeolojik ve topoğrafik yapısı nedeniyle büyük can ve mal kayıplarına yol açan deprem felaketleriyle sık sık karşılaşan ülkelerin başında gelmektedir. Afetlerin önlenmesi ve zararların azaltılması amacıyla alınması gereken tedbirleri araştırmak, bu konudaki temel hedef ve politikaları belirlemek, ülke içindeki bilimsel, teknik ve idari çalışmaları koordine etmek, ortak sonuçları

tüzük, yönetmelik, talimat ve eğitim yoluyla uygulamaya aktarmak ve denetlemek, afet zararlarının azaltılması amacıyla ulusal ve uluslararası işbirliği, proje ve programları oluşturmak, elde edilen sonuçları uygulamaya aktarmak, afete uğramış ve uğrayabilecek bölgeler ile yapı veya ikamet için yasaklanmış afet bölgelerini tespit ve ilan etmek, afet bölgelerinde yapılacak yapılarla ilgili kuralları, yapı tekniklerini ve projelendirme esaslarını tespit etmek, depremleri ve etkilerini incelemek, elde edilen sonuçlara göre deprem katalogları ve ülkenin deprem haritalarını hazırlamak ve geliştirmek ve depremlerden dolayı hasar görmüş yapıların takviye ve onarım yöntemleriyle ilgili çalışmalar yapmak Devletin görev, yetki ve sorumlulukları arasında bulunmaktadır” (Danıştay 10. D., E. 2005/9126-K. 2007/3069, K. T. 28.5.2007.) Bir başka Danıştay kararına göre idare; “bilimsel, teknik ve verisel çalışma yöntemleri izlemek, proje ve program uygulama öncüllerini işbirliği ile bu verilere göre saptamak, karar almak ve işlem yapmak ve afet bölge tespitini bu esaslara göre belirlemek yükümlülüğüne sahiptir ve “deprem açısından yöredeki bu kaçınılmazlık, idarelerin üzerine düşen görevleri yerine getirmeleri açısından daha özenli hareket etmeleri gerekliliğini doğurmaktadır” Danıştay 6. D., E. 2006/4922 K. 2009/36, K. T. 09.01.2009) 7033 Sayılı CB kararı idarenin özenle hareket etmek yükümünü vurgulayan bu yargı kararlarına aykırıdır.

Kamu yararını gözeten bu ve benzeri idari işlemlerin her mahallenin yerinde yapılaşmasını hedeflemesi, tescilli-tescilsiz ayrımı olmaksızın kültürel ve tarihsel doku bütünü korumayı hedeflemesi, kentin parsel bazında değil, yapı adası bazında yapılaşmasını hedeflemesi gerekirken bu gereklilik halen dahi yerine getirilmemiştir. İptal talebimize konu idari işleme konu planların 3194 sayılı İmar Kanunu’na uygun olmadığı, plan hiyerarşisine uyulmadığı, planların yetkili A Grubu bir şehir plancısı ve ekibi tarafından hazırlanması gerektiği halde, halen dahi hazırlanmadığı biliniyor. 2863 sayılı kanuna dayalı olarak hazırlanmış bulunan yürürlükteki Koruma Amaçlı İmar Planları ile ilgili ve uyumlu olan kentsel tasarım ve mimari ölçeklerde tasarım yapılması gerekirken bu gerekliliğe dahi uyulmamıştır. İptali istenen kararın gerisinde bunların dahi mevcut olmadığını görüyoruz. 2018 yılı mikro bölgelendirme çalışmalarına göre, güncellemeler yapılmadan, güncel deprem haritaları hazırlanmadan projelendirme yapılmıştır. Oysaki; riskli alanın önemli bir kısmı zayıf zeminden oluşmaktadır. Bu nedenle her ada ve parsel için mikro sismik sondaj yapılması gerekli olduğu halde bu gereklilik de yerine getirilmeden iptale konu CB kararı yürürlüğe konulmuştur.

Bunlar da gösteriyor ki davalı idare bu kararı alırken içtihatları araştırmak dahil, hiçbir bilimsel araştırma yapmamış, hiçbir jeolojik veri ortaya koymamıştır. Halbuki çok sayıda insanın mülkiyet hakkını ortadan kaldıran dava konusu işlemin öncelikle maddi hukuk, sosyolojik ve demografik yönden gerekçesinin ortaya konması gerekirdi. Bu ön koşuldan sonra da davalı idarenin, bu bölgenin hangi jeolojik, şehir plancılığı ve diğer bilimsel verilerle riskli alan olduğunu ortaya koyması gerekirdi. Dava konusu işleme bakıldığında bu konuda herhangi bir değerlendirme bulunmamaktadır. Bu hususlar, davalı idarenin iptal talebimize konu kararı kamu yararı amacını değil, Türkiye’de daha önce bazı bölgelerde örnekleri yaşanmış olan ve ranta dönüşen projeleri hedeflediğini düşündürmekte, dolayısıyla işlemin amaç unsurunun hukuka aykırı olduğunu ortaya koymaktadır.

Oysa, söz konusu ‘riskli alana’ ilişkin olarak yukarıda yer verilen tespitlerin ve görüşlerin hiç birisi usul ve esasa, tekniğine uygun biçimde yapılmamış ve yerine getirilmemiştir. Bu kapsamda alınmış olan karar, 6306 sayılı Kanun ve ilgili yönetmelik hükümlerine aykırı olup bu nedenle iptaline karar verilmesi gerekir. Nitekim Danıştay 6. Dairesi aynı gerekçeyle -Cumhurbaşkanı Kararının İPTALİNE karar vermiştir. Karar metni aşağıdadır.

- DANIŞTAY 6. DAİRESİNİN 2020/10941 – E, 2021/12644 – K sayılı kararında da belirtildiği üzere; “ Bu durumda, 6306 sayılı Kanun 2. maddesi uyarınca riskli alan ilan edilen bölgede bulunan yapılara ilişkin, zemin yapısı veya üzerindeki yapılaşma bakımından risk teşkil edip etmediği hususunda yukarıda açıklandığı şekilde Uygulama Yönetmeliğinin öngördüğü koşullarda detaylı bir teknik inceleme yapılmadan tesis edilen, İstanbul İli, Ümraniye İlçesi, ... Mahallesi sınırları içerisinde bulunan ve karara ekli kroki ile listede sınır ve koordinatları

gösterilen alanın riskli alan ilan edilmesine ilişkin 03/11/2020 tarih ve 3164 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararında hukuka uygunluk bulunmamaktadır.

KARAR SONUCU:

Açıklanan nedenlerle;

*1.İstanbul İli, Ümraniye İlçesi, ... Mahallesi sınırları içerisinde bulunan ve karara ekli kroki ile listede sınır ve koordinatları gösterilen alanın 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanununun 2. maddesi uyarınca riskli alan ilan edilmesine ilişkin 03/11/2020 tarih ve 3164 sayılı **Cumhurbaşkanlığı Kararının İPTALİNE** karar verilmiştir.*

- **YİNE DANIŞTAY 14. DAİRESİNİN 2014/308 – E, 2016/1135 – K sayılı kararında da ayrıntılı olarak açıklandığı üzere;** “bilirkişi kurulu ile birlikte yerinde keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmış olup bilirkişilerden; kentsel sit kimliği taşıyan uyumsuzluğa konu alanın çevre, sağlık, güvenlik (yıkılacak derecede can ve mal güvenliği açısından tehlike arz edip etmediği) açısından risk taşıdığı iddia edilerek Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanununun 2. maddesi uyarınca “Riskli Alan” olarak ilan edilmesi için gerekli olan koşulların oluşup oluşmadığının, ilgili Kanun ve 6306 sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin belirlediği kriterler çerçevesinde değerlendirilmesi hususlarının incelenmesinin istenilmesi üzerine düzenlenen bilirkişi raporu...”

Bu durumda; bilirkişi raporu ile dosyada yer alan bilgi ve belgelerin birlikte değerlendirilmesi sonucunda, 18.11.2013 günlü, 2013/5594 sayılı dava konusu Bakanlar Kurulu kararında kamu yararına ve hukuka uyurluk bulunmamıştır.”

Danıştay 14. Dairesinin kararında görüldüğü üzere; alanında yetkin bilim insanlarından oluşan kurul eşliğinde keşif yapılmış ve davacı savları ile davalı Bakanlığın raporunun uygunluğu konusunda bilirkişi raporu alınmıştır.

Davacı olarak bizim isteğimiz de alanında yetkin bilim insanlarından oluşan kurul eşliğinde keşif yapılması ve dava dilekçesinde ileri sürdüğümüz savlar ile Cumhurbaşkanlığı kararına, kentsel dönüşüm alanı ilanına gerekçe olan dosyanın incelenerek, “Kentsel ve Arkeolojik Sit Alanı” olan bölgenin “Riskli Alan İlan edilmesinin” hukuka uygun olup olmadığı konusunda keşif yapılmasını ve bilirkişi raporu alınmasını isteriz.

7) Yine bu bentte 6306 sayılı yasanın “Amaç” başlıklı 1. Maddesindeki **“Afet Riski Altındaki Alanlar”** kavramıyla birlikte iptali istenen kararın **“AMAC”** bölümüne dikkat çekmek istiyoruz.

Madde metninde **“Bu Kanunun amacı; AFET RİSKİ ALTINDAKİ ALANLAR ile bu alanlar dışındaki riskli yapıların bulunduğu arsa ve arazilerde, fen ve sanat norm ve standartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yaşama çevrelerini teşkil etmek üzere iyileştirme, tasfiye ve yenilemelere dair usul ve esasları belirlemektir”** açıklaması yapılmıştır.

Oysa iptali istenen kararlarla belirlenen alanın; Antakya’da 06.02.2023 ve 20.02.2023 tarihinde meydana gelen depremlerde en az etkilenen ve en az yıkım yaşanan alan olduğu, verilen kroki ve koordinatlardan anlaşılmaktadır.

Buna karşılık depremlerden en çok etkilenen ve en çok yıkım ve can kaybı yaşanan alanlar, Atatürk caddesi, Kanatlı mahallesi, Odabaşı-Kavaslı mahallesi, Cebrail mahallesi, Emek mahallesi, Armutlu mahallesi, Sümerler mahallesi, Turunçlu mahallesi, Çekmece mahallesi, Güzelburç mahallesi ve Karaali mahallesinin olduğu görülecektir. Bu mahalleler tamamen yok olmuş ve korkunç bir can kaybı yaşanmıştır

Bu mahalleler “Kentsel ve Arkeolojik Sit Alanı” kapsamında da **değildir**, içinde tarihsel ve kültürel değeri olan anıtsal yapılar olmadığından korunmaya değer bir mimari ya da kültürel değerleri de yoktur. Bu nedenle her zaman daha yenisi, daha iyisi ve daha sağlamı yapılabilir.

Bu mahallelerin “Afet Riskli Alan” ilan edilip 6306 sayılı yasa kapsamına alınması gerekirken bu mahallelerle ilgili işlem yapılmamış, buna karşılık en az hasarı alan ve en az can kaybı yaşanan bölge, riskli alan ilan edilmiştir. Bu alanın en az hasarı almış olmasının nedeni, binaların küçük ve yükseklik ile kat sayısının çok düşük, en fazla 2 ya da 3 katlı olması ve tarihsel değeri olan yapıların depreme karşı dayanıklı olmasıdır.

Burada dikkat çeken konu, Antakya'nın tamamının zemini zayıf ve en zayıf zemin olduğu halde sanki yalnızca CB kararıyla ilan edilen alanın riskli alan olduğu gibi son derece yanlış bir değerlendirme yapılmıştır. Karar ile riskli alan ilan edilen bölgenin zemini, Antakya'nın diğer bölgelerinin zemininden farklı değildir. O yüzden yalnızca bu 307 hektarlık Antakya'nın bütününden ayrılmasını gerektirecek hiçbir bilimsel veri ve tespit yoktur.

Yapılan jeolojik çalışmalar sonucu yazılan kaynaklarda, Antakya'da bulunan aktif-diri fay hatları saptanmıştır. Fay hatlarını gösteren fotoğrafı ekte sunuyoruz. Depremlerin tekrarlanma periyotları bilinmekte ve dolayısıyla meydana gelecek depremin dönemi-süresi konusunda yüksek isabette tahminler yapılabilmektedir. Diri fay hatlarını gösteren haritayı ekte sunuyoruz. (EK) Yüksek Jeoloji Mühendisi Dr. Eşref Atabey'in bir sunumundan alınmıştır. <https://www.youtube.com/watch?v=CCPbT160XzI>

Ayrıca zemin ölçümleri yapılmış ve zayıf zemin alanları ile sağlam zemin alanları saptanmıştır. Zemin haritasını ekte sunuyoruz (EK) Yüksek jeoloji mühendisi Dr. Eşref Atabey'in sunumundan alınmıştır. <https://www.youtube.com/watch?v=CCPbT160XzI>

Bunun dışında zeminden yeraltına doğru inildiğinde kaç metrede yeraltı suyuna ulaşıldığı da saptanmıştır.

Ve son olarak şu veriyi paylaşmak oldukça üzücü olacaktır: 2004 yılında tüm bu bilgiler ve tespitler, MTA uzmanlarınca hazırlanan raporlarda yazılıdır. Bu rapor MTA'dan getirilmelidir.

Kaldı ki basına yansıyan birçok bilim insanının açıklamalarında; Antakya'da yakın zamanda deprem tehlikesinin beklendiği bilimsel ve tarihsel veriler kullanılarak açıklanmıştır.

Tüm bu bilimsel verilere rağmen, iptali istenen karar ile belirlenen "Kentsel ve Arkeolojik Sit alanının" Antakya'nın bütününden ayrılarak riskli alan ilan edilmesi, elde edilmiş olan tüm bilimsel verilere aykırıdır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının "Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği'nin 5. Maddesinde belirtilen biçimde bir araştırma ve tespit yapılmadığı da çok açıktır. Bu nedenle riskli alan ilanında hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

8) CUMHURBAŞKANI KARARI İLE "RİSKLİ ALAN" İLAN EDİLEN BÖLGE:

- 1929 yılından beri sınırları belirlenmiş ve 1975 yılında ilan edilmiş "KENTSEL SİT ALANIDIR" (Bkz. Saliha Taşçı Bartın Üniversitesi Dergisi 2020 – 22 (2) 367 – 375.syf) ekte sunulmuştur (EK)

- "3.DERECE ARKEOLOJİK SİT ALANIDIR" Harita ekte sunulmuştur. (EK)

- AYRICA İÇİNDE "1.DERECE ARKEOLOJİK SİT ALANI" OLAN BÖLGEDİR.

Harita Ek'te sunulmuştur

- İlan edilen Riskli alan içinde sayısız tescilli ve tescile önerilen yapı vardır. Harita ektedir. (EK)

6306 sayılı kanun ve bu kanunun uygulama yönetmeliği, 2863 sayılı kanun ve 5366 sayılı kanun uyarınca; 2863 sayılı kanun kapsamında olan varlıkların ve yapıların riskli yapı olarak tespit edilmesi maliklerinin talebine istinaden yapılır. Bu tespitin kesinleşmesinden sonra, durum ilgili kültür varlıklarını koruma bölge kuruluna bildirilir ve bu kurulun alacağı karara göre uygulama yapılır. İdareden yasalara uyması ve yasaları uygulaması beklenir.

Yıllardır korunmakta olduğu halde, soyut birtakım gerekçelerle riskli alan ilan edilen alanın metrekaresini de hukuken değerlendirmek gerekmektedir. Şöyle ki; Türkiye'deki uygulamalara bakıldığında (281 riskli alan kararı) bu denli geniş bir alanı kapsayan bir karara rastlanmamıştır. 307 hektar başka bir ifadeyle 3.070.000 m2 tekabül eden alana ilişkin uygulama yapmak ve vatandaşlar arasında eşitlik sağlamak hukuken pek mümkün görünmektedir. Çünkü alan genişledikçe idarenin uygulama yapma yeteneği azaldığı gibi mülkiyet hakkına ilişkin birçok haksızlıkların ortaya çıkacaktır. Bu sakıncanın da göz önünde bulundurulması önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca bir sorun olarak da Hatay'ın yıllardır süren demografik yapısının da değişmesine veya karışmasına da neden olacağını ifade etmek gerekir.

8-1) Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Adana Kültürel ve Tabii Varlıkları Koruma Kurulundan sorulduğunda "Antakya'nın Kentsel Sit Alanı" ile "Arkeolojik Sit Alanı" koordinatları ve krokisi gönderilecektir. Cumhurbaşkanı kararı ile belirlenen "Riskli Alan" krokileri ve koordinatları hemen hemen birebir aynı çıkacaktır.

8-2) 2863 Sayılı Yasada “Kentsel Sit” tanımı “*Mimari, mahalli, tarihsel, estetik ve sanat özelliği bulunan ve bir arada bulunmaları ve bir bütün olarak o yerleşmenin ait oldukları dönemin yaşam biçimini gelecek nesillere aktarmaları sebebiyle teker teker taşıdıkları kıymetten daha fazla kıymeti olan, kültürel ve tabii çevre elemanlarının (yapılar, bahçeler, bitki örtüleri, yerleşim dokuları, duvarlar, sokak ve meydanlar ve benzeri) birlikte buldukları alanları*” olarak tanımlanmıştır.

Yine “Arkeolojik Sit” tanımında: “*İnsanlığın varoluşundan günümüze kadar ulaşan eski uygarlıkların yer altında, yer üstünde ve su altındaki ürünlerini, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerini yansıtan her türlü kültür varlığının yer aldığı yerleşmeler ve alanları*” olarak tanımlanmıştır. **Koruma; tarihsel çevre bilincinin oluşturulması, kültürel mirasa sahip çıkılması ve bunun kaygısını taşımasıdır. Zira, kültürel varlıkların tarihsel değeri, estetik değeri, izlenim ve pitoresk değeri, eskimişlik değeri ve kullanım değeri vardır.** Anıtsal yapılar; dini, askeri, sivil, folklorik, yazılı, endüstriyel anıtlar olabileceği gibi, bayındırlık anıtları ve doğal sit alanları şeklinde de ortaya çıkabilir. Antakya’da hem anıtsal yapılar hem de simgesel yapılar var. Bunların oluşturduğu kent belleği var. Tarihsel birikim ve bu birikime karşılık gelen fiziksel yapılar var. Hepsi Antakya’nın kadim kültürünün içinde yer alıyor ve yaşıyor. Antakyalılar kadim Antakya kültüründen besleniyor.

Bu nedenle risk alanı olarak ilan edilmiş bu alana TOKİ eliyle girilerek yeni bina yapılmasının olanağı yoktur, çünkü Kentsel sit alanı bir bütündür ve ancak birlikte olduklarında tarihsel ve kültürel yapılar bir değer kazanır.

TOKİ’nin Kentsel ve Arkeolojik Sit Alanı içine girip belli bir bölgeye güncel mimariye uygun bina yapması, alanın özelliğini ve bütünlüğünü bozar.

Söz gelimi tarihsel ve dinsel açıdan dünyanın en önemli eserlerinden biri olan Habibi Neccar camisinin bir yanına 20 katlı bina, diğer yanına 30 katlı bina, önüne diskotek, arkasına cafe – bar yapılırsa kilise, Habibi Neccar Camisi bir şey ifade etmez ve çok kısa zamanda yok olur gider. Ama yanında içinde küçük bahçeciklerin olduğu tarihsel tek katlı binalar, taş sokaklar, cam ve taş işçiliği yapılan sanat atölyeleri olursa Habibi Neccar Camisi çok daha önemli ve değerli bir eser olarak dünya mirasına katılır.

Tarihsel ve Kültürel varlıkların aslına uygun olarak korunması ve yaşatılması, sürekli izlenerek denetlenmesi TOKİ’nin ya da Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının görev alanı içinde değildir. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile bağlı kurulların görev alanı içindedir.

8-3) 6306 sayılı yasanın amacı ile 2863 sayılı yasada yer alan “Kentsel Sit alanı ve Arkeolojik Sit alanı” kavramları **birbirine tamamen zıt ve birbirini reddeden kavram ve tanımlardır:**

6306 sayılı yasada “Riskli Alan” olarak ilan edilen yerlerde “.... iyileştirme, tasfiye ve yenileme” hedeftir.

2863 sayılı yasada ise “Kentsel Sit alanı ve Arkeolojik Sit Alanı” ilan edilen yerlerde ise; **“muhafaza, bakım, onarım ve restorasyon”** hedeftir.

Bilindiği üzere 6306 sayılı yasanın halk arasındaki adı “Kentsel Dönüşüm Yasasıdır.” Buradaki anahtar sözcük, “dönüşüm” sözcüğüdür.

2863 sayılı yasa ile 5366 sayılı yasa yüzyıllardır, binlerce yıldır var olan yapı ve mekanların özüne uygun olarak korumayı ve yaşatmayı amaçlar.

6306 sayılı yasa ise; yıpranmış ve yıkılma tehlikesi olan yapıları yıkıp yenisini yapmayı amaçlar.

2863 sayılı yasa, vatandaşların mülkiyet hakkını, atasından miras kalan yapıları ve anıları korur.

6306 sayılı yasa ise mülkiyet hakkını ve manevi değerleri öncelemez, aksine daha güvenli ve konforlu bir yapı ile ekonomik değeri önceler.

Dolayısıyla; 2863 sayılı yasa ile 5366 sayılı yasa kapsamında zaten koruma altında olan “Kentsel Sit alanı ile Arkeolojik Sit alanını” 6306 sayılı yasa kapsamına almak için Cumhurbaşkanı kararı ile “Riskli Alan” ilan etmek ve “Kentsel ve Tarihsel Dokuyu” değiştirmeyi hedeflemek hukuka Anayasaya ve kamu yararının korunması ilkesine aykırıdır. Bölgenin tarihi değerini yok edip, rantsal değere endekslemeye hizmet eder.

Oysa dünyada medeniyet mefkuresi yüksek ülkelerde; şehirler tarihsel olarak var oldukları mekanlarda, yine tarihsel kültürlerine uygun olarak kurulur ve yaşatılırlar. Antakya'nın yer altı kazıldığında görülen 8 ayrı katman, şehrin her zaman aynı merkezde kurulduğunu göstermektedir. Medeni ülkeler kentlerini tarihsel varlıklarıyla zenginleştirmeye ve dünya mirası olan tarihi eserleri ülkelere getirmeye çalışırken, Paleolitik çağda bile yerleşim alanı olduğuna ilişkin bulgular saptanan ve tarihi 100 bin yıla kadar uzanan Antakya'nın "Riskli Alan" gerekçesiyle tarihsel dokusunun yok edilmesini kabul etmek olanaklı değildir. Tanıtımı yapılan yeni Antakya projesinde de Antakya yine aynı yerde inşa edilmek üzere plan yapılmış, fakat Kentsel ve Arkeolojik Sit" dokusunun bozulması dikkate alınmamıştır.

Sit alanının kentsel dönüşüm alanı ilan edilmesi; kültürel varlıkların tarihsel, estetik, izlenme ve pitoresk değerlerini, eskimişlik ve kullanım değerlerini dolayısıyla Antakya özelinde 'dünya mirası olma' özelliklerini rant uğruna yok etmeye hizmet eder.

8-4) Kaldı ki; **Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı arasında 1 Ekim 2012 tarihinde** "Doğal Sit Alanları ve Taşınmaz Tabiat Varlıklarının Bulunduğu Alanların Arkeolojik, Kentsel, Kentsel Arkeolojik, Tarihi Sit Alanları ve Tescilli Taşınmaz Kültür Varlıkları ile Bunların Koruma Alanları ve Etkileşim-Geçiş Sahasının Bulunduğu Alanlar ile Çakıştığı Yerlerde Uygulanacak Esaslara İlişkin **PROTOKOL**" imzalanmıştır. Bu protokol ile doğal, kültürel ve karma miras alanı olabilecek nitelikteki alanlar konusunda iki Bakanlık arasında görev paylaşımı yapılarak, doğal alanlar Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, **kültürel alanlar Kültür ve Turizm Bakanlığı**, doğal ve kültürel özellikleri çakışan alanlar olan karma alanlar ise iki Bakanlığın iş birliğinde yürütülecektir (UTMK, 2012).

9) Riskli Alan ilan edilen bölgenin 2863 sayılı yasa ve 5366 sayılı yasa ile nasıl korunduğuna ilişkin yasa maddeleri ile içeriklerinin listesi:

- **2863 Sayılı Yasanın "Yetki ve yöntem" başlıklı 10. Maddesinde;** "*Her kimin mülkiyetinde veya idaresinde olursa olsun, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almak, aldırarak ve bunların her türlü denetimini yapmak veya kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler ve valiliklere yaptırmak, Kültür ve Turizm Bakanlığına aittir.*

Bu hizmetlerin yerine getirilebilmesi için, Kültür ve Turizm Bakanlığı Bütçesine her yıl yeteri kadar ödenek konur.

Büyükşehir belediyeleri, valilikler, Bakanlıkça izin verilen belediyeler bünyesinde kültür varlıkları ile ilgili işlemleri ve uygulamaları yürütmek üzere sanat tarihi, mimarlık, şehir plânlama, mühendislik, arkeoloji gibi meslek alanlarından uzmanların görev alacağı koruma, uygulama ve denetim büroları kurulur. Ayrıca, il özel idareleri bünyesinde, kültür varlıklarının korunmasına yönelik rölöve, restitüsyon, restorasyon projelerini hazırlayacak ve uygulayacak proje büroları ve sertifikalı yapı ustalarını yetiştirecek eğitim birimleri kurulur."

- **2863 Sayılı Yasanın "Ruhsatsız yapı vasağı" başlıklı 16. Maddesinde;** "*Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların korunma alanlarında ruhsatsız olarak inşaat yapmak yasaktır. Buralarda ruhsatsız olarak yapılacak inşaatlar ile, koruma amaçlı imar planlarında, plana; sitlerde, sit şartlarına aykırı olarak inşa edilen yapılar hakkında imar mevzuatına göre işlem yapılır.*

- **2863 Sayılı "Yasanın "Sit alanlarında geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları ile koruma amaçlı imar plânı" başlıklı 17/a. Maddesinde;** "*Bir alanın koruma bölge kurulunca sit olarak ilanı, bu alanda her ölçekteki plân uygulamasını durdurur. Sit alanının etkileşim-geçiş sahası varsa 1/25.000 ölçekli plân kararları ve notları alanın sit statüsü dikkate alınarak yeniden gözden geçirilerek ilgili idarelerce onaylanır."*

Koruma Amaçlı İmar Planlarında Yönetmeliğin Plan hazırlama esasları başlıklı 6. Maddesinde; "*tescilli kültür varlıkları ile sit alanları içindeki faaliyetlerin ve yapı stokunun deprem, sel baskını, heyelan, yangın, kaya düşmesi ve benzeri afetlere karşı daha dayanıklı ve güvenli hale getirileceğine ilişkin hedefler, stratejiler ve uygulama esasları getirilir ve bunlar plan açıklama raporu ve plan notlarına işlenir"*

Bundan başka 5366 sayılı "Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun" ile de "Kentsel Sit

Alanları” koruma altına alınmış ve deprem tehlikesine karşı önlem alınması konusunda düzenleme yapılmıştır.

Kanunun “Amaç ve kapsam” başlıklı 1. Maddesinde; *“Bu Kanunun amacı, büyükşehir belediyeleri, büyükşehir belediyeleri sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediyeleri, il, ilçe belediyeleri ve nüfusu 50.000'in üzerindeki belediyelerce ve bu belediyelerin yetki alanı dışında il özel idarelerince, yıpranan ve özelliğini kaybetmeye yüz tutmuş; kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurullarınca sit alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanlarının, bölgenin gelişimine uygun olarak yeniden inşa ve restore edilerek, bu bölgelerde konut, ticaret, kültür, turizm ve sosyal donatı alanları oluşturulması, tabii afet risklerine karşı tedbirler alınması, tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenerek korunması ve yasatılarak kullanılmasıdır.”*

GÖRÜLDÜĞÜ ÜZERE İKİBİN YILLIK TARİHİ İLE “KENTSEL VE ARKEOLOJİK SİT ALANI” OLAN VE KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞINCA KORUNAN BÖLGENİN CUMHURBAŞKANI KARARI İLE “RİSKLİ ALAN” İLAN EDİLEREK TOKİ BAŞKANLIĞINA VE ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞINA VERİLMESİNİN HİÇBİR BİLİMSEL GEREKÇESİ YOKTUR.

10) Cumhurbaşkanı kararı ile “Kentsel Sit Alanının” korunması konusunda yetki Kültür ve Turizm Bakanlığında alınarak Çevre Şehircilik ve İklim Bakanlığı ile TOKİ başkanlığına devredilmiş olmaktadır. Böyle bir işlemin kanunla yapılması ve bilimsel gerekçeleri açıkça ortaya koyulması gerekirken, Cumhurbaşkanlığı kararı ile yapılması ve hiçbir gerekçe bildirilmemesi, Anayasaya korunan temel hakların ve “mülkiyet hakkının” ihlaline yol açar ve şehrin tarihi dokusunu yok eder.

Çünkü Kentsel ve Arkeolojik Sit” alanının korunması konusunda yıllara dayalı örgütlenme gerçekleştirerek konusunda uzman kişileri bünyesinde barındıran Kültür ve Turizm Bakanlığında yetkinin alınıp bu konuda deneyimi, bilgisi ve kadrosu olmayan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile TOKİ başkanlığına verilmesi işlemin maksat, konu ve sebep bakımından sakat olduğunu göstermektedir.

İdarenin işlemi açıkça “Sebep” “Maksat” ve “Konu” bakımından Anayasaya ve yasalara aykırıdır.

Kaldı ki 6306 sayılı yasanın 3. 4. 5. 6. ve 7. Maddelerinde bulunan düzenlemeler nedeniyle ilçe bölgede bulunan vatandaşların “mülkiyet hakları” ile kentin “Kentsel Sit Alanı ve Arkeolojik Sit Alanı” olma özellikleri, Anayasa, Kanun ve AİHS’ne aykırı bir biçimde kısıtlanmakta, Bakanlık ile TOKİ Başkanlığına sınırsız, ölçüsüz ve denetimsiz yetkiler verilmektedir.

Sözgelimi 6306 Sayılı Kanunun;

- 3.3. maddesinde; Hazinenin özel mülkiyetinde bulunan taşınmazların Bakanlığa tahsis edileceği veya Bakanlığın talebi üzerine TOKİ’ye ve İdareye bedelsiz olarak devredilebileceği,

- 3.4. maddesinde; tescil dışı alanların, tapuda Hazine adına tescil edildikten sonra Bakanlığa tahsis edilerek tasarrufuna bırakılacağı veya Bakanlığın talebi üzerine TOKİ’ye ve İdareye bedelsiz olarak devredilebileceği

- 4.1. maddesinde; Bakanlık veya TOKİ veya İdarenin, riskli alanlarda ve rezerv yapı alanlarında her türlü imar ve yapılaşma işlemlerini iki yıl süre ile geçici olarak durdurabileceği ve durdurmayı bir yıl daha uzatılabileceği

- 4.2. maddesinde; 3 üncü maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen taşınmazların, tahsis ve devir işlemleri sonuçlandırılıncaya kadar satılamayacağı, kiraya verilemeyeceği, tahsis edilemeyeceği, ön izne veya irtifak hakkına konu edilemeyeceği,

- 4.3. maddesinde; riskli alanlardaki yapılar ile riskli yapılara elektrik, su ve doğal gaz verilmeyeceği ve verilen hizmetlerin kurum ve kuruluşlar tarafından durdurulacağı,

- 5.4. maddesinde; yıktırılmadığı tespit edilen yapıların Bakanlıkça yıkılacağı veya yıktırılacağı, riskli yapı tespit, tahliye ve yıktırma masraflarının hisseleri oranında maliklerden 6183 sayılı Kanuna göre tahsil edileceği,

- 6.1. maddesinde; Uygulama alanında cins değişikliği, tevhit, ifraz, alan düzeltme, taksim, ihdas, terk ve tescil işlemleri muvafakat aranmaksızın Bakanlık, TOKİ veya İdare tarafından resen yapılacağı veya yaptırılacağı,

- 6.5. maddesinde; Bakanlığın Riskli alanlara, rezerv yapı alanlarına ve riskli yapıların bulunduğu taşınmazlara ilişkin her tür harita, plan, proje, arazi ve arsa düzenleme işlemleri ile toplulaştırma yapmaya,

Bu alanlarda bulunan taşınmazları satın almaya, ön alım hakkını kullanmaya, bağımsız bölümler de dâhil olmak üzere taşınmazları trampaya, taşınmaz mülkiyetini veya imar haklarını başka bir alana aktarmaya,

Aynı alanlara ilişkin taşınmaz mülkiyetini anlaşma sağlanmak kaydı ile menkul değere dönüştürmeye,

Kamu ve özel sektör işbirliğine dayanan usuller uygulamaya, kat veya hasılat karşılığı usulleri de dâhil olmak üzere inşaat yapmaya veya yaptırmaya, arsa paylarını belirlemeye,

23/6/1965 tarihli ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunundaki esaslara göre paylaştırmaya, payları ayırmaya veya birleştirmeye, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu uyarınca sınırlı ayni hak tesis etmeye ... yetkisinin olduğu hükmü düzenlenmiştir.

Mülkiyet hakkı, Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile güvence altına alınmıştır ve bu düzenlemeler uyarınca mülkiyet hakkı, yalnızca kamu yararının gerektirdiği durumlarda kanunla sınırlanabilir.

Diğer taraftan, 6306 Sayılı kanun deprem ve afet öncesi dönemlerde riski ve yıkımı ortadan kaldırmak amacıyla alınması gereken tedbirleri ve uygulamaları göstermektedir. Çok sayıda ölüm ve yıkım, ağır, orta ve hafif hasar ile sonuçlanan depremden hemen sonra, depremden önce yapılması gerekenleri yapmaya çalışmak, mezkur yasanın amacıyla ve uygulamasıyla çelişki yaratır. Deprem nedeniyle Hatay ili Antakya ilçesinde ciddi maddi ve manevi zararlar oluşmuştur. Doğrudan ya da dolaylı olarak yaşam ve maddi ve manevi varlığın geliştirilmesi hakkı, barınma ve konut hakkı, mülkiyet hakkı, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı, eğitim hakkı, tabiat ve kültür varlıklarının korunması hakları başta olmak üzere birçok anayasal hak ihlali gerçekleşmiştir. 7033 sayılı CB kararı bunları telafi etmemekte, mevcut sorunları ve ihlalleri derinleştirmektedir. Üstelik; ANAYASA MAHKEMESİ KARARI E.2013/49 K.2013/125 ,T.31.10.2013 R.G. Tarih-Sayı : 28.12.2013-28865 ile de ciddi çelişkiler taşımaktadır.

Yukarıda sayılan tüm bu düzenlemeler, vatandaşın Anayasal haklarının Cumhurbaşkanı kararıyla Bakanlık ve TOKİ Başkanlığına verilecek olağanüstü yetkilerle kısıtlanacağı sonucunu doğurur. Böyle bir sonuç doğuracak karar; sebep, konu ve maksat yönlerinden hukuka aykırı bir karardır.

Yukarıda madde metninde yazıldığı üzere; “Riskli Alan” ve riskli yapıların ilanından sonra 6306 Sayılı Kanunun 3. Maddesine göre alanda bulunan taşınmazların tamamının tapu kütüğüne bu niteliği işlenecek ve malik ve kullanıcıların mülkiyet ve kullanımdan doğan tüm hakları kısıtlandığı gibi o bölge ve yapıya kamu hizmetlerinin de (elektrik, su, doğalgaz) verilmeyeceği hükme bağlanmaktadır. Riskli yapıların, tahliye ve yıktırma masrafları da maliklere ait olup, hak sahipleri ancak enkaz bedeli alabilecektir, yıkım masraflarını ödemeyenlerin tapu kaydına ipotek konulacağı da ayrıca düzenlenmektedir.

Bu durumda dava konusu idari işlemin kapsadığı sınırlar içinde bulunan alanların, riskli alan ilan edilmesiyle bu alanda yaşayan kişilerin hak kaybına uğramasına sebep olacaktır.

6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun, mülkiyet hakkına sınırlama getirilmesine ilişkin hükümler içermektedir. Anayasa ve AİHS, sınırlama yetkisinin kullanımını oldukça sıkı kurallara bağlamış ve “kamu yararının varlığının” hiçbir kuşkuyla yer vermeyecek şekilde ortaya koyulması gerekliliğini, koşul olarak koymuştur. Kamu yararı soyut bir kavram olmayıp açık, somut, bilgi, belge ve bilimsel verilerle ortaya koyulacak bir kavramdır. İptali istenen Cumhurbaşkanlığı kararında, kamu yararının olduğu yönünde somut veri, bilgi bir yana, bir gerekçe ve açıklama dahi yoktur.

Buna karşılık aşağıda ayrı belirteceğim maddelerle 2863 sayılı yasa, “Kentsel ve Arkeolojik Sit Alanı” içerisindeki özel mülkiyete konu taşınmaz maliklerine güvence sağlamaktadır. Çünkü “Kentsel Sit” kavramı gereğince anıtsal yapılar içine buldukları alanın bütünlüğü ile birlikte değer ifade ederler. Çünkü orada korunan değer, yüzyıllardır süren bir yaşam kültürüdür, yalnızca taş yapılar değildir.

2863 sayılı yasanın 11. Maddesi: “Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının malikleri bu varlıkların bakım ve onarımlarını Kültür ve Turizm Bakanlığının bu Kanun uyarınca bakım ve

onarım hususunda vereceği emir ve talimata uygun olarak yerine getirdikleri sürece, bu Kanunun bu konuda maliklere tanıdığı hak ve muafiyetlerden yararlanırlar.

Malikler bu varlıkların üzerindeki mülkiyet haklarının tabii icabı olan ve bu Kanunun hükümlerine aykırı bulunmayan bütün yetkilerini kullanabilirler.

Bu Kanunun belirlediği bakım onarım sorumluluklarını yerine getirmekte aczi olanların mülkleri, usulüne göre kamulaştırılır. Mazbut veya mülhak vakıf varlıkları bu hükmeye tabi değildir.

Kültür ve Turizm Bakanlığının uygun görmesi ile, Vakıflar Genel Müdürlüğü, il özel idareleri, belediyeler ve diğer kamu kurum ve kuruluşları, yukarıda sözü geçen maliklere lüzum görülen hallerde, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının koruma, bakım ve onarımlarına, teknik eleman ve ödenekleri ile yardımda bulunabilirler.

2863 sayılı yasanın 12. Maddesi: “Özel hukuka tabi gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetinde bulunan korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının; korunması, bakım ve onarımı için **Kültür ve Turizm Bakanlığınca aynı, nakdi ve teknik yardım yapılır**”

Yukarıda açıklandığı üzere iptali istenen Cumhurbaşkanlığı kararı, “Kentsel ve Arkeolojik Sit Alanını” 2863 sayılı yasa varken 6306 sayılı yasa kapsamına sokarak açıkça Mülkiyet Hakkını ihlal etmektedir. Mülkiyet hakkının ihlali bir Kamu yararına dayanmadığı gibi aksine riskli alan ilan edilen bölgenin “Kentsel ve Arkeolojik Sit Alanı” olarak kalmasında sayısız kamu yararı vardır:

Öncelikle bir Türk şehri olarak tüm dünyada tanınan ve barındırdığı tarihsel ve kültürel miras ile dünyanın ortak değeri olan Antakya, bu özelliğini yitirecektir. Turizm merkezi olma özelliğini yitirecektir. Kültür ve Sanat merkezi olma özelliğini yitirecektir. Kültürel çeşitliliğini yitirecektir. Bunları çoğaltabiliriz

11) Cumhurbaşkanlığı kararının **“Şekil” ve “Yetki”** konusunda yasaya aykırılık yok gibi görünse de gerçekte şekil ve yetki konusunda da yasaya aykırılık vardır:

Çünkü Cumhurbaşkanlığı kararları Anayasanın 104. Maddesi kapsamında çizilen sınırlar içinde kullanılan yetkilere aittir.

Yani aynı 104. maddenin 17. Bendinde Cumhurbaşkanlığına verilen bu yetkilerin sınırları çizilmiştir:

Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir. Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenemez.

Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.

Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz. Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kanunlarda farklı hükümler bulunması halinde, kanun hükümleri uygulanır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı konuda kanun çıkarması durumunda, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümsüz hale gelir.

“Cumhurbaşkanlığı kararnamesi bir düzenleyici işlem olmakla birlikte, aynı konuda kanun çıkana kadar kanun gücünde bir etki yaratmaktadır. Üstelik kanuna dayanma zorunluluğu olmadığından, meclisin çıkardığı bir kanunun varlığına dayanmadan çıkarılabilir.

12) Cumhurbaşkanlığı Kararlarının Normlar Hiyerarşisindeki Yeri:

Danıştay’ın bir kararında ifade edildiği gibi, normlar hiyerarşisi, her türlü normun hiyerarşik olarak sıralanması ve birbirine bağlı olması anlamına gelmektedir. Bu hiyerarşik sıralamada daha altta yer alan bir norm, kendisinden üstte bulunan norma aykırı hükümler içeremez. Bir başka deyişle alt norm niteliğindeki düzenleyici işlemler, bir hakkın kullanımını üst normda öngörülmemiş bir şekilde daraltamaz veya kısıtlayamazlar.” (Bkz. “Türk Hukukunda Cumhurbaşkanlığı Kararları” Dr. Mutlu Kağıtçıoğlu, Altınbaş Üniversitesi Hukuk Fakültesi. Kamu Hukukçuları Platformu web sitesi ve toplantı kitabı syf.14-15)

Cumhurbaşkanlığı kararının; Cumhurbaşkanlığı kararnamesi için öngörülen Anayasal ilke ve kurallara aykırı olamayacağından hareketle, Anayasanın 104. Maddesinin 17. Bendinde belirtilen kısıtlara aykırı düzenleme yapılabilmemesinin olanaklı olmadığı, Anayasaya açıkça aykırı olacağı tartışmasızdır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının "Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlanması" başlıklı 13. maddesinde: "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." düzenlemesine yer verilmiştir.

Yine Anayasanın "Mülkiyet Hakkı" başlıklı 35.maddesinde de; "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz" hükmüne yer verilmiştir.

Ayrıca, 20/03/1952 günü kabul edilen ve Türkiye tarafından 19/03/1954 tarihinde onaylanan İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Sözleşmeye Ek 1 Nolu Protokolün "Mülkiyetin Korunması" başlıklı 1. Maddesinde de; "Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Herhangi bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir. Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka hâlel getirmez." kuralı düzenlenmiştir.

Yapılan bu açıklama ışığında değerlendirme yaptığımızda; iptali istenen Cumhurbaşkanlığı kararı ile;

- Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararı çıkarılmayacağı,

- Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılmayacağı,

- Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kanunlarda farklı hükümler bulunması halinde, kanun hükümlerinin uygulanacağı,

- Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar ile kişi hakları konusunda karar çıkarılmayacağı" kurallarına aykırı davranıldığı ve bu yönüyle "Şekil" ve "Yetki" konusunda da Anayasa ve Yasaya aykırı olduğu açıkça ortadadır.

İptali istenen karar ile belirlenen alanın korunması konusunda hem 2863 sayılı yasa ve hem de 5366 yasa kapsamında düzenleme varken, aynı alanın 6306 sayılı yasa kapsamına alınması sonucunu doğuran 7033 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararının düzenlenmesi; "Yetki, Sekil, Sebep, Maksat ve Konu" bakımından Anayasa ve Yasalara aykırıdır.

Riskli alan ilan edilen bölge, 2863 sayılı yasa ve 5366 sayılı yasa ile Vatandaşların mülkiyet haklarına zarar vermeden korunurken, buna ek olarak zemin ve inşaat yapım esasları belirlenerek hazırlanacak bir imar planı ile birlikte risk olduğu düşünülen etkenler bertaraf edilebilir.

Riski bertaraf etmek için bütün bir alanı Kentsel Dönüşüm kapsamına sokmak ve Tarihsel ve Kültürel dokuyu ortadan kaldırmak kamu yararına ve Anayasaya aykırıdır. Yukarıda da açıklandığı üzere Medeniyet mefkuresi yüksek bir ülkede Tarihsel ve Kültürel dokunun öncelikle korunması düşünülür, yıkılarak yerine yeni binalar ve yapılar yapılması düşünülmez.

13) İPTALİ İSTENEN CUMHURBAŞKANLIĞI KARARI, ANAYASA'NIN 56. MADDESİNDE YER VERİLEN "KONUT HAKKI" İLE İLGİLİ DÜZENLEMeye DE AÇIKÇA AYKIRIDIR.

Anayasa'nın 17. maddesi, 56 ve 57. maddeleri; bireylerin sağlıklı bir çevrede yaşama ve barınma haklarını koruma altına alınmıştır. Anayasamızın 17. maddesinde "Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir" hükmüne yer verilmiştir. Konut hakkı herkese tanınmış temel bir hak olmakla birlikte özellikle yoksul kesimler açısından daha da büyük öneme sahiptir.

Anayasa'nın 56. maddesiyle; "Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevrenin kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların ödevidir" şeklinde ortaya koyduğu düzenlemeyle; Devlete, sağlıklı bir kent ve kent çevresinin korunması sorumluluğunu bir ödev olarak yüklemekte ve bu düzenleme ile aynı zamanda kentli haklarını da koruma altına almış bulunmaktadır.

Anayasa'nın 56. maddesinde yer verilen "Konut Hakkı"nı göz ardı eden kararlar, yerinde dönüşüm, kiracıların durumu, geçici barınma sorunu, kaynak temini, toplumsal adalet ve eşitliğe

uygun finansman modelleri ve tüm paydaşların dâhil olduğu uygulama ortaklıklarının kurulması gibi plan yoluyla sağlıklı bir yaşam çevresi oluşturmanın ön koşulu olan kurallardan vazgeçilmesi sonucunu doğurmakta, **Anayasa'nın 56. maddesinde yer verilen "Konut Hakkı" ile ilgili "Devlet, şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeterek bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır, ..." biçimindeki düzenlemeye de açıkça aykırılık teşkil etmektedir.**

14) TÜRKİYE'NİN İMZALADIĞI ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER GEREĞİ, KENTSEL SİT ALANLARINI KORUMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ VARDIR:

14-1) Venedik Tüzüğü'nün "Tanımlar" başlıklı 1. Maddesi; "**Tarihi anıt kavramı sadece bir mimari eseri içine almaz, bunun yanında belli bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin, tarihi bir olayın tanıklığını yapan kentsel ya da kırsal bir yerleşmeyi de kapsar.** Bu kavram yalnız büyük sanat eserlerini değil, ayrıca zamanla kültürel anlam kazanmış daha basit eserleri de kapsar

14-2) Venedik Tüzüğü'nün "Tarihi Yerler" başlıklı 14. Maddesi; "**Anıtın buldukları yerler, bütünlüğün korunması,** sağlıklı kılınıp, yaşanır şekilde ortaya konması için özel bir dikkat gerektirir. Böyle yerlerde yapılacak koruma ve onarım çalışmalarında, daha önceki maddelerde açıklanan ilkelerden esinlenmelidir.

14-3) Atina Tüzüğü'nün 6. Maddesi: "**Anıta ve geçirdiği dönemlere olduğu kadar çevresine de saygılı olunmalıdır. Anıtın çevresindeki yapılar yıkılarak uygunsuz bir biçimde yalnız bırakılmasına veya çevresinin niteliği, kütlesi, rengi, üslubu ile rahatsız edici yapılarla sarılmasına engel olunmalıdır.**"

14-4) Amsterdam Bildirgesinin (b) bendi: "**Mimarlık mirası yalnız üstün nitelikli tek yapılan ve çevrelerini değil, tarihsel ve kültürel özelliği olan tüm kentsel ve kırsal alanları içerir.**"

14-5) Amsterdam Bildirgesinin (c) bendi: "**Bu hazineler tüm Avrupa halklarının ortak varlığı olduğundan, bu halklar ihmal, kasıtlı yıkım, düzensiz yeni yapılaşma ve aşırı trafik gibi gittikçe artan tehlikelere karşı, onları korumak için ortak bir sorumluluğa sahiptirler.**"

14-6) Amsterdam Bildirgesinin (d) bendi: "**Mimarlık ürünlerinin korunması marjinal bir sorun olarak değil, kent ve ülke planlamasının ana hedefi olarak ele alınmalıdır.**"

14-7) Amsterdam Bildirgesinin (d) bendi: Yeni bir koruma politikası ve bütünlüğe koruma uygulanmazsa, toplumumuz çok yakında geleneksel çevresini oluşturan yapı ve sit mirasının çoğunu yitirmiş olduğunu görecektir. **Koruma bugün tarihi park ve bahçelerin yanı sıra, tarihi kentler, kentlerin eski mahalleleri ve geleneksel karakteri olan kent ve köyler için de gereklidir.** Bu mimarlık ürünlerinin korunması en büyüğünden en alçak gönüllülerine kadar, günümüz yapılarını da unutmadan, kültürel değer taşıyan tüm yapıları çevreleriyle birlikte kapsayan geniş bir perspektif içinde görülebilir.

14-8) Dünya Kültürel Ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi

14-9) **Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesinin 10/1 maddesine göre;**

Her bir Taraf, aşağıda belirtilen entegre koruma politikalarını uygulamayı yüklenir:

1. Mimari mirasın korunmasını kırsal yörelerle şehirlerin düzenlenmesinde başlıca hedefler arasına dahil etmek ve bu gereksinimin hem düzenleme planlarının hazırlanması ve hem de sözkonusu planların uygulamaya konulması aşamalarında dikkate alınmasını sağlamak;

Görüldüğü üzere; Türkiye mimari mirasını, tarihsel, kültürel ve doğal mirasını korumak konusunda Uluslararası sözleşmeleri imzalamıştır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı arasında imzalanan 1 Ekim 2012 tarihinde PROTOKOL'e göre; kültürel alanlar Kültür ve Turizm Bakanlığının görev alanındadır. Dolayısıyla, Antakya'nın "Kentsel ve Arkeolojik Sit Alanının" Cumhurbaşkanı Kararıyla Çevre ve Şehircilik Bakanlığına devri söz konusu olamaz. Kültür ve Turizm Bakanlığının görev alanında kalması gerekir. Bu bağlamda, hem kanunlara hem Uluslararası sözleşmelere aykırı olan ve iptali istenen 7033 sayılı Cumhurbaşkanı kararında hukuka uyarlık yoktur.

15) İptali istenen kararlarla “Riskli Alan” olarak ilan edilen bölgenin “Kentsel Sit Alanı” ve “Arkeolojik Sit Alanı” ilan edilmiş olmasının nedeni Antakya’nın kadim tarihi ve Antakya’da yaşamış Medeniyetlerin bıraktığı eserlerdir. Şehrin kendine özgü bir mimari tarzı, kuruluş ilkeleri vardır.

Antakya’nın tabanı yer altına doğru kesit olarak görüntülediğinde 8 katman halinde olduğu ve her bir katmanda değişik dönemde yaşamış başka bir medeniyet olduğu görülmüştür. Bu nedenle Antakya’nın kadim tarihi hakkında yazılmış akademik bir çalışma olan ve SALICI, Aysin-GÜZELMANSUR, Aysel-ALTUNKASA, M. Faruk’tan oluşan kurulca yazılan “KENTSEL YAPI DEĞİŞİMİNİN TARİHİ KENT DOKUSUNA ETKİLERİNİN İRDELENMESİ: ANTAKYA ÖRNEĞİ” makalenin koruma ile ilgili bölümlerini kısaca paylaşacağım. Makalenin tamamı dilekçe ekinde sunulmuştur. (EK)

Antakya kenti için 1978 yılına kadar üç “imar planı” ve bunlara ek olarak 1987 yılında “Koruma Amaçlı İmar Planı” yapılmıştır (Demir, 1996). Üçüncü Planı ile birlikte Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından 1975 yılında “dünyaca ünlü bir şehir olarak taşıdığı bütün değerlerin mümkün olduğu kadar tümüyle ve olduğu gibi korunması ve gelecek nesillere aktarılması gerektiğine” ve bu nedenle imar planı çalışmasının Eski Eserler Kanunu’nun öngördüğü “eski eserlerin, kentsel, arkeolojik ve doğal sit alanlarının belirlenmesi ve bunların korunmasına” yönelik kararlar oluşmaya başlamıştır (Demir, 1996).

Bu kararlarla 1/2000 ölçekli bir harita üzerinde arkeolojik sit, kentsel sit ve doğal sit sınırları belirlenmiştir. Plana göre: “Arkeolojik sit alanı içinde hiçbir tür sanayi tesisine yer verilmemesine, mevcutların zamanla bu bölgeden çıkarılması için imkân sağlanmasına, kamu tesislerinin, antik kent yerleşmesine ait dokümanlarda görülen eski kalıntıların bulunduğu yerlere isabet etmesine izin verilmemesine” ifadesini taşıyan hükümler ile kentin arkeolojik potansiyeli koruma altına alınmıştır.

Yine bu Plan’a göre: “kentsel sit alanında mevcut yol cephe hatlarının olduğu gibi korunmasına, bu bölgenin yol dokusu, profili ve taş kaplamasının eski şekli ile korunmasına ve onarılmasına, asfalt ve beton kaplanmamasına, kentsel sit alanında yapılacak yeni inşaata çevresindeki mimariye uygun olması şartı ile izin verilebileceğine, eski ve harap yapıların mimari karakteri bozulmadan mümkün olduğu kadar eski malzemesi ile onarılmalarına dikkat edilmesi” hükmü gereğince kentsel dokuyu koruyucu kararlar alınmıştır. **Koruma İmar Planı ise tarihî kentin nüfusunun sabit kalmasını sağlayan hükümler getirerek mevcut tarihî dokunun bozulmasına engel olmaya çalışmıştır.**

Ancak bütün bu koruma tüzüklerine rağmen kentin tarihsel ve kültürel yapılarının korunmasında zorluk yaşanmaktadır. Bu nedenle “GAYRİMENKUL ESKİ ESERLER VE ANITLAR YÜKSEK KURULU” tarafından 1975 yılında “dünyaca ünlü bir şehir olarak” tanımlanan ve “taşıdığı bütün değerlerin mümkün olduğu kadar tümüyle ve olduğu gibi korunması ve gelecek nesillere aktarılması gerektiğine” vurgu yapılmış olan Antakya’nın; 6306 sayılı yasa kapsamına alınarak “Kentsel Dönüşüm” planlaması yapılması, kentin tarihsel ve antik yapısını/dokusunu bozacaktır.

16) 7033 SAYILI CB KARARININ İPTAL EDİLMESİ GEREKTİĞİNE DAİR DİĞER GEREKÇELERİMİZ

Kentsel dönüşüm kapsamına alınan alan sınırları tarihsel perspektif içinde dikkate alındığında, bu alan içindeki 1., 2., 3. Derece sit alanları (EK) açıkça olduğu görülüyor. Bu alandaki kültürel mirasa, kültürel mirasın korunması gerekliliği de kendiliğinden ortaya çıkıyor.

Bölgede yaşanan depremin öncesindeki kötü planlama uygulamalarına, deprem sonrasında plansızlık-koordinasyonsuzluk eşlik etmektedir. Kültürel mirasın koruma mevzuatı ve koruma kurulu vasıtasıyla mimari restorasyon projeleri üzerinden güçlendirilerek korunması gerekirken, Antakya’nın tarihi kent merkezinin iptal talebimize konu CB kararıyla kentsel dönüşüm alanı ilan edilmiş olması hukuka aykırıdır. Üstelik hem mekan hem de zamanlama bakımından 6306 sayılı yasanın amacına da aykırı olup, hatalıdır, uygulama ve mülkiyet hakları bakımından kaos yaratmaktadır.

İdarenin bölgesel planların güncellenmesine ve koruma planları uygulanmasına dair yeterli ve olumlu çabaları görülmezken, yetkililer tarafından gerekli açıklamaların yapılmadığı da aşıkardır. Antakya’da geleneksel-tarihi dokuya uygun afete dirençli kent modeli uygulanması

gerekirken, afet öncesine ait bir tedbir olarak kentsel dönüşüm uygulanmak istenmesi ciddi çelişkidir. Üstelik uygulanmak istenen bu tedbirin afet stratejisi, planlanması, bütçesi, ihalesi, görev ve yetki paylaşımı, koordinasyonu izaha muhtaçtır.

Uygulamada, kentsel dönüşüme eşlik edecek mevzuata, riskli yapılara, yıkım kararlarına, değer tespitine, ada ve parsellerin yeniden düzenlenmesine, yeniden yapılaşma ve bu amaçla riskli yapı olmadığı halde yıkım yapılacak taşınmazlar ve karışıklıklar olacağına dikkat çekmek isteriz. Uygulamaya yönelik olarak; özellikle Sulukule kentsel dönüşüm projesine (tarihi ve kültürel dokuyu yok eden uygulama-soylulaştırma-faciasına) ‘Antakya Yeni Bir Sulukule Olmasın’ diyerek dikkat çekmek isteriz.

Antakya’nın tarihi merkezinin kentsel dönüşüme ihtiyacı yoktur. Aksine ICOMOS’un, UNESCO’nun dünya kültürel mirası listesine girmesini sağlayacak çalışmalarla desteklenmesine ihtiyacı vardır. Gerektiğinde uzman nitelikteki adı geçen uluslararası kuruluşlardan da görüş sorulması yararlı olacaktır.

Kadim Antakya’da usulsüz ve hoyratça yapılan enkaz kaldırma ve dökme çalışmalarına, tarihi çevredeki enkazlara moloz muamelesi yapılmasına son verilmemiş olması dahi kültürel mirasa nasıl yaklaşıldığının olumsuz bir göstergesidir. Oysaki; Ankara’daki Kaleiçi restorasyon çalışmaları dersler çıkarılması gereken emsal uygulamadır. İptal talebimize konu karar bunu hedeflemekten uzaktır.

İptal talebimize konu karar ilk bakışta; ‘Kentsel dönüşüm mü? Rantsal dönüşüm mü? Dönüşüm mü? Bölüşüm mü?’ sorularını gündeme getirmektedir. Mülkiyet haklarının korunması gerekir ve bu yapılırken, Ankara Saraçoğlu mahallesi, Ulus, itfaiye meydanı gibi uygulamalardan da gerekli dersler çıkarılmalıdır.

İptal talebimize konu CB kararındaki kentsel dönüşüm alanı ilanı; orantısız ve gereksizdir. Özellikle uygulama aşamasındaki keyfilikler sebebiyle 7033 sayılı CBK; rantsal dönüşüm, mülklerin ve tarihi Antakya’nın halkın iradesi dışında ortadan kaldırılması risklerini beraberinde getirmektedir. Üstelik, risk yaratan emsal nitelikteki uygulamalar karşısında hak kayıplarına neden olması muhtemeldir. Zira, bugüne kadarki yukarıda belirttiğimiz uygulamalarında yetkililer; yerel halkın görüşlerini dikkate almamışlar, yasalardaki ‘istisnai durumları ana kural haline getirmişler’, vatandaşın lehine olan mahkeme kararlarını uygulamamışlar, her haksız idari işleme ‘yasal kılıf’ bulmaya çalışmışlardır. Bu çerçevede, kentsel dönüşüm uygulama sürecinde acele kamulaştırma, özel mülklerin hazineye intikal etmesi, kamulaştırma, taşınmazdaki hakların alınıp, başka bir yerdeki taşınmaz üzerinde hak verilmesi gibi ‘adaletsiz’ işlemlerle, ‘mülksüzleştirme’ ve ‘soylulaştırma’ gibi haksız idari işlemlerle karşılaşılabilen konusunda çok sayıda örnek olaylar söz konusudur.

Daha önceki dönemlerde ve uygulamalarda, yargıya intikal etmiş olaylardan da anlaşıldığı üzere gerek kentsel dönüşüm uygulamalarında gerek OHAL uygulamalarında Anayasal-kişisel ve sosyal hakları ihlal eden, kısıtlayan çok sayıda uygulama mevcuttur. 7033 sayılı CB kararı bu türden kamu yararına ve özel haklara aykırı uygulamalara davetiye çıkarmaktadır.

İptal talebimize konu 7033 sayılı CB Kararı bölge ve şehir planlaması ilkelerine alenen aykırıdır. Zira ANTAKYA’da, hukuka aykırı kentsel dönüşüm yerine:

GAP Bölge Master Planı güncellenerek deprem bölgesini de kapsayacak bir Güney Doğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı hazırlanmalıdır. Deprem bölgesi kalkınmada öncelikli yerler olarak belirlenmeli ve bölge en üst seviyeden teşvik edilerek, kalkındırılmalıdır.

Antakya kenti için bölgesel ölçekte ‘Stratejik Yapısal Plan’ (1/250 000 ve 1/100 000) yapılması ve var olanların da yeni deprem haritalarına göre revize edilmesi gerekir. Stratejik Yapısal Plan; yeni konut alanları nerede olacak? Sanayiler nerede kurulacak? Bunların ihtiyaç duyacağı teknik altyapı, yol, demiryolu, havalimanı nerede olacak? Çevre ve atık planlaması, demografik planlama, tarihi, doğal ve kültürel varlıklar, ekosistem ve bunların korunması ile ilgili kritik önemdeki sorulara yanıt verir.

Yapılacak bölgesel planda jeolojik etütlere uygun olarak seçilen sağlam zeminlerde Afetzede Yerleşim Alanları yer almalıdır. Yeni konut alanları planlanırken, buraların yol, yeşil alan, eğitim, sağlık, kamu binaları, dini tesisler vb donatı alanları da planlanmalıdır.

Afete dirençli yerleşim planlamasında zemin jeolojisi, toprak değerleri, iklim, rüzgar, güneş, su kaynakları, yöresel malzeme, yöre mimarisi ve kent dokusu, ulaşım, yaya aksları ve

bölgeleri, sokakları, kent planlaması ve kentsel korumayı kapsayan tasarım yapılırken; imar planları ve uygulamasına öncelik verilmemeli, 'Koruma Amaçlı Planlar' öncelikli olmalıdır.

Kültürel varlıkların restorasyon çalışmaları sırasında Antakya'nın yürürlükteki Koruma Amaçlı İmar Planı revize edilerek göz önünde bulundurulmalıdır. 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu doğrultusunda uygulanmalıdır. Bu çerçevede envanter çalışmaları acilen yapılarak, yıkılmış, hasar görmüş cami, han, çarşı, hamam, kilise, havra, sinagog, eski ev ve mahalleler vb tarihi ve anıtsal eserler kültürel varlıkların korunmasına yönelik restorasyon ve onarım doğrultusunda acilen ele alınmalıdır.

Planlamanın her aşamasında Antakya'ya tarihsel ve kültürel özgünlüğünü-kimliğini veren mekanların, varlıkların, değerlerin korunmasını ve geliştirilmesini sağlayan politikalar oluşturulup uygulanmalı ve bunların uygulamasının olumlu sonuçları ilgili mekanlarda gözlemlenebilmelidir. Bu konuda Antakya'da çalışmalar yapmış profesyonel ekiplerin, üniversitelerin Kültür ve Turizm Bakanlığı ile iş birliği içinde çalışma yapması elzemdir.

Antakya'nın yeniden planlanmasında 'kentsel tasarım' kent planlaması ve kentsel korumanın hedeflerine ulaşması için bir araçtır. Antakya'da özel proje alanları (kentsel tasarım alanları) saptanmalı, koruma ve yenileme amaçlı tasarımlar yapılmalı ve uygulanmalıdır. Var olan planlar koruma ilkeleri doğrultusunda gözden geçirilmelidir.

Bakanlıklar, belediye ve il özel idaresi Antakya'da koruma amaçlı plan ve projeler için iş birliği içinde her türlü kaygıdan uzak bir 'eylem planı' hazırlamalıdır.

Kentsel sit alanları için Koruma Amaçlı Çerçeve Planı (1/5000 ve 1/1000 ölçekli) ile Kentsel Tasarım Projeleri (1/500-1/200 ölçekli) hazırlanmalıdır.

Antakya Kenti 'Arkeolojik Ana Planı' hazırlanarak, önemli arkeolojik veriler belirlenmeli ve koruma altına alınmalıdır. Arkeolojik Ana Plan kentin makro planı ile uygun biçimde sentezlenmelidir.

Antakya Belediyesinde, ilgili Bakanlıkların desteği sağlanarak planlama ve uygulama yapabilecek etkin ve sürekli bir birim oluşturulmalıdır. Bu birim gerekli destekleri alarak kent bütününe ve koruma alanlarına yönelik planlama, projelendirme ve uygulama organizasyon çalışmaları yapmalıdır. Bu çerçevede tüm kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları hep birlikte "örnek" bir şehir yaratılması için özendirilmelidir.

Hatay'da Koruma Uygulama ve Denetim Büroları (KUDEB) yeniden oluşturulmalıdır. KUDEB ilgili yönetmelik kapsamında; kültür ve tabiat varlıklarının, koruma ve sit alanlarındaki onarım, tadilat işlerinin, bunları yapacakların, uygun ve özgün malzeme kullanımının denetlenmesi, kontrol edilerek onaylanması, koruma amaçlı imar planlarının plan hükümleri çerçevesinde uygulanmasını denetlemek, usulünce ve projesine uygun tamamlanan işler için kullanma izin belgesi düzenlemek, koruma ve sit alanlarda aykırı ve ruhsatsız yapılaşmalar için imar mevzuatına göre işlem yapılmak üzere ilgili idareye ve Cumhuriyet Başsavcılığına bildirimde bulunmak, maliki olduğu kültür varlığının onarımını gerçekleştiremeyecek olanlara mali destek sağlamak gibi kritik görev ve sorumluluklara yerel yönetimlerle birlikte sahip olmalıdır.

Antakya'yı tarihi, özgün ve geleneksel dokusundan koparılmadan, çevreye duyarlı, güvenli, insan odaklı, kimlikli ve akıllı, kabul edilebilir yeni bir vizyona sahip, afetlere dirençli, Antakyalıların yaşam kalitesini arttıran çağdaş bir şehir olarak yeniden yapılaştırmak gerekir. Bu gereklilik; çok bileşenli ve çok katmanlı bilimsel planlama ilkelerini bütüncül olarak uygulayan yerel halkı da sürece dahil eden şeffaf bir yeniden yapılaşma süreci ve uygulaması ile yerine getirilebilir. Antakya, kendine özgü sosyal-kültürel yapısı, alışkanlıkları üretim ve ticaret geleneği ile çok kültürlü yapısı gözetilerek restore edilmeli ve yeniden ayağa kaldırılmalıdır. Kentsel dönüşüm bu gereklilikleri yok eder.

Bu ihtiyaçların karşılanması için idari düzenlemeler ve işlemler yapılmak yerine, 7033 Sayılı CB Kararı iptal edilmeli, koruma altındaki sit alan olan kadim Antakya kentsel dönüşüme konu edilmemelidir.

17) YÜRÜTMENİN DURUDURULMASI İSTEMİ

İYUK 27. Maddesi düzenlemesi ile idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte

gerçekleşmesi durumunda, davalı idarenin savunması alındıktan veya savunma süresi geçtikten sonra gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verilebileceği gibi, uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerin yürütülmesi, savunma alındıktan sonra yeniden karar verilmek üzere, idarenin savunması alınmaksızın da durdurulabilir.”

Burada uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlem bulunmaktadır. Çünkü “KENTSEL VE ARKEOLOJİK SİT” alanı olan bölgede kepçe ve greyderlerle yıkımlar yapılmakta ve molozlar taşınarak ortak moloz alanlarına dökülmektedir. Çünkü çok acil olarak inşa çalışmalarına başlanacağı için yıkım ve moloz taşıma ihaleleri hemen yapılarak sonuçlandırılmıştır. Kentin tarihinin ve ruhunun yaşadığı bu bölgede Kültür Bakanlığı uzmanlarının gözetim ve denetimleri dışında yapılacak tüm idari işlem ve eylemler, kentin tarihsel ve kültürel dokusunu bozacak ve telafisi olanaksız zararlar verecektir.

Kaldı ki şu anda moloz kaldırılması ve acil yıkılması gereken binaların yıkılması işlemleri Kültür ve Turizm Bakanlığının gözetim ve denetimi dışında yapılmaktadır.

İdarenin ayrıca hukuka, Anayasaya ve yasaya çok açık biçimde aykırı olan bir işlemi daha olduğu yukarıda (2.) bentte kısaca açıklandı. Burada konunun vehametinin ve aciliyetinin anlaşılması için yeniden yazmak gerekir.

Henüz karara karşı dava açma süreci dahi başlamadan, zemin etüdü ve yeni imar planı yapılmadan karar ile belirlenen riskli alan da dahil olmak üzere Antakya'nın yeniden inşası için ihale yapılmış ve proje hazırlanmış olup inşaata başlamak an meselesidir.

Nitekim ihaleyi alan DB mimarlık Bünyamin Derman, bir toplantıda şehir planını düzenlediği katılanlara sundu ve anlattı bile. Yeni yapılan planda riskli alan ilan edilen bölge yine beton yığını olarak planlanmış. Plan fotoğrafları ekte sunulmuştur.

“Riskli alan” olarak ilan edilen ve olası depremin etkilerinden korunmak istenen bir alanın, yeniden beton yığını olarak planlanması, yaşanacak yeni bir depremde aynı sonuçların meydana geleceğini göstermektedir. Bu nedenle inşaat başlamadan önce iptali istenen kararın yürütmesinin durdurulması, en az dava sonucu kadar önemli hale gelmiştir.

Bu nedenle idarenin cevabı beklenmeksizin yürütmenin durdurulması kararı büyük bir önem arz etmektedir.

HUKUKSAL NEDENLER : İYUK, 2863 Sayılı Kanun, 5366 Sayılı Kanun, 6306 Sayılı Kanun, Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği, Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesinin 10/1 maddesi, Dünya Kültürel Ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi ve ilgili yasal düzenlemeler.

YASAL KANITLAR : Tapu kaydı, 7033 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararına ilişkin Cumhurbaşkanlığı dosyası, Diri fay hatlarını gösteren Bakanlık Harita ve dosyaları, Zemin haritası, Antakya'nın 3.DERECE ARKEOLOJİK SİT ALANI ve Antakya'nın 1.DERECE ARKEOLOJİK SİT ALANI olduğunu gösteren Bakanlık haritaları ve dosyaları, İlan edilen Riskli alan içindeki tescilli ve tescile önerilen yapıları gösteren Harita ve Bakanlık dosyası, Saliha Taşçıoğlu” Gaziantep ve Antakya Kentsel Sit Alanlarının Geleneksel Doku ve Mekansal Gelişim Açısından karşılaştırılması başlıklı makalesi Bartın Üniversitesi Dergisi 2020 – 22 (2) 367 – 375.syf), SALICI, Aylın-GÜZELMANSUR, Aysel-ALTUNKASA, M. Faruk'tan oluşan kurulca yazılan “Kentsel Yapı Değişiminin Tarihi Kent Dokusuna Etkilerinin İrdelenmesi: Antakya Örneği” makalesi, Uzman Bilirkişiler Eşliğinde Keşif Yapılarak İlan Edilen Alanın Antakya'nın Bütününden Ayrılmasına Neden Olacak Farklı Bir Risk Olasılığı Taşıyıp Taşımadığı Ve Riskli Alanın “Kentsel Ve Arkeolojik Sit Alanı Olması Nedeniyle 6306 Sayılı Yasa Kapsamına Alınmasını Türk Tarih Ve Kültür Mirasına Vereceği Zararın Boyutları Konularında Rapor Alınması, ve her tür yasal kanıt.

SONUÇ VE İSTEM : Yukarıda açıklanan ve Mahkemece re'sen dikkate alınacak nedenlerle;

1) DAVANIN KABULÜNE

2) Hatay İli, Antakya İlçesinde bulunan ve ekli kroki ile listede sınır ve koordinatları gösterilen alanın, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanununun 2. Maddesi gereği "RİSKİLİ ALAN" ilan edilmesine ilişkin **7033 SAYILI CUMHURBAŞKANLIĞI KARARININ İPTALİNE,**

3) Hukuka açıkça aykırı bu kararın uygulanması halinde telafisi imkansız zararlar doğacağından **ÖNCELİKLE KARARIN YÜRÜTMESİNİN DURUDURULMASINA,**

4) **YARGILAMANIN DURUŞMALI YAPILMASINA,** yargılama giderleriyle avukatlık ücretinin davalı idareye yüklenmesine karar verilmesi isteğimi,

Saygılarımla sunarım.

02.05.2023

Davacı Savunmanı
Avukat

EKLER : 1) Diri fay hatlarını gösteren harita

2) Zemin haritası

3) Saliha Taşçıoğlu" Gaziantep ve Antakya Kentsel Sit Alanlarının Geleneksel Doku ve Mekansal Gelişim Açısından Karşılaştırılması başlıklı makalesi Bartın Üniversitesi Dergisi 2020 – 22 (2) 367 – 375.syf) <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1243828>

4) Antakya'nın 3.DERECE ARKEOLOJİK SİT ALANI olduğunu gösteren Harita

5) Antakya'nın 1.DERECE ARKEOLOJİK SİT ALANI olduğunu gösteren Harita

6) İlan edilen Riskli alan içindeki tescilli ve tescile önerilen yapıları gösteren Harita

7) SALICI, Aylin-GÜZELMANSUR, Aysel-ALTUNKASA, M. Faruk'tan oluşan kurulca yazılan "KENTSEL YAPI DEĞİŞİMİNİN TARİHİ KENT DOKUSUNA ETKİLERİNİN İRDELENMESİ: ANTAKYA ÖRNEĞİ" makalesi <https://ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/SALICI-Aylin-G%C3%9CZELMANSUR-Aysel-ALTUNKASA-M.-Faruk-KENTSEL-YAPI-DE%C4%9E%C4%B0%C5%9E%C4%B0M%C4%B0N%C4%B0N-TAR%C4%B0H%C3%8E-KENT-DOKUSUNA-ETK%C4%B0LER%C4%B0N%C4%B0N-%C4%B0RDELENMES%C4%B0-ANTAKYA-%C3%96RNE%C4%9E%C4%B0.pdf>

8) Vekaletname Örneği

9) Tapu Kaydı Örneği